

Пушкарь Ірина
к.н.держ.упр., доцент
Діміянова Олександра
студентка
Запорізький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ЕТАПІВ ПОДАТКОВОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Податковий аналіз на підприємстві є інформаційною складовою та засадою для прийняття рішень, оскільки за економічною суттю аналіз є однією з функцій управління, що забезпечує прийняття рішень на підставі розуміння та сприйняття отриманої інформації.

Інформація проходить аналітичне опрацювання у процесі здійснення аналізу, під час якого порівнюють досягнуті результати з показниками за попередній період і з показниками інших підприємств, визначають фактори, які впливають на податкову стратегію підприємства, а також наявність негативних тенденцій на підприємстві.

Опрацювавши результати здійсненого аналізу, розраховують планові показники діяльності підприємства, плани податкових платежів, заходи щодо оптимізації оподаткування та ухвалюються необхідні управлінські рішення. Отже податковий аналіз на підприємстві тісно пов'язаний із податковим плануванням, тобто ефективність податкового планування визначається якістю проведеного аналізу.

Отримана в ході здійснення податкового аналізу інформація – є основною базою під час проведення контролю за виконанням податкового плану, визначенні відхилень фактичних показників від запланованих і встановленні причин таких відхилень. Саме на підставі аналізу підприємство може вчасно реагувати на зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищах і здійснювати відповідні коригування відповідних показників.

До найважливіших функцій податкового аналізу належать: вивчення, оцінка та визначення резервів [1].

На першому етапі проведення аналізу розглядається динаміка податків та зборів за досліджуваний період. Також обчислюються базисні і ланцюгові темпи зростання платежів за кожною позицією, виявляються ті види податків, в динаміці яких відбулись значні зміни, визначаються фактори, що спричинили такі зміни податків та зборів.

Аналіз абсолютного податкового навантаження також передбачає виявлення платежів, що займають найбільшу частку в загальній сукупності податків, а також знаходження і оцінку найбільш значущих факторів впливу на динаміку і структуру податків та зборів.

Таким чином, часовий і просторовий аналіз податків та зборів, а також факторний аналіз податкових платежів в комплексі характеризують абсолютне податкове навантаження на підприємство.

Другий етап методики податкового аналізу передбачає оцінку відносного податкового навантаження на підприємство. При визначенні рівня відносного податкового навантаження слід використати систему розрахункових показників, так як податки і збори відрізняються за ознаками об'єкта оподаткування і джерелами сплати. Аналітичні коефіцієнти податкового навантаження показують як впливає система оподаткування на основні фінансово-економічні показники господарюючого суб'єкта: дохід (операційної, інвестиційної та фінансової діяльності), витрати діяльності, чистий прибуток, фінансовий стан, ділову та ринкову активність суб'єктів господарювання тощо. Для аналізу структури податків і зборів, сплачуваних підприємством, всі платежі групують за критерієм джерела сплати податку.

На третьому етапі здійснюється податковий аналіз, який охоплює оцінку заборгованості підприємства за податками і зборами в цілому та за структурою, а також розраховуються співвідношення сум заборгованості підприємства та обов'язкових платежів за роками і за тими видами платежів, де утворились найбільші суми заборгованості.

Знайдені в процесі аналізу тенденції розвитку окремих видів податків та зборів дають змогу виявити:

- податки, за якими склалась найбільша заборгованість;
- роки в які підприємство не змогло розрахуватись з бюджетом за обов'язковими платежами;
- ті види обов'язкових платежів, які викликають у платників найбільші труднощі зі сплатою;
- можливі чинники або причини, що викликають утворення заборгованостей за податками та зборами;

– причини порушення податкової дисципліни, тобто завершити факторний аналіз заборгованості.

На четвертому етапі проводиться аналіз можливостей ухилення від сплати податків, бо значна частина менеджерів займається пошуком можливості мінімізації податкового навантаження, враховуючи те, що суб'єкти господарювання не зацікавлені у сплаті податків, оскільки це зменшує їх фінансові ресурси,

Аналіз можливостей ухилення від сплати податків здійснюють за факторами:

- величини та корисності додаткового доходу, збереженого за рахунок недоплаченого (несплаченого) податку;
- вартість приховування доходів;
- вірогідність виявлення фактів приховування доходів і покарання;
- розмір штрафних санкцій;
- податкова етика [2].

Вибір оптимальної системи оподаткування є надзвичайно важливим моментом для усіх суб'єктів господарювання. При цьому простежується чітка залежність між податковими умовами, створеними державою, і системою оподаткування, на основі якої підприємство буде вести свою господарську діяльність. До факторів, що зумовлюють вибір тієї чи іншої системи оподаткування, належать: ставки за податками, зручність сплати податків та спрощеність схеми роботи зі своїми контрагентами, партнерами, клієнтами тощо [3].

Проведення комплексного податкового аналізу дозволяє провести аналіз сукупності податків і зборів, які сплачуються конкретним підприємством у різні роки, виявити найбільш значущі фактори, що викликали зміни в динаміці і структурі податкової сукупності, а також сформувати інформаційну податкову базу підприємства, що дозволить забезпечити функціонування ефективної і оптимальної системи податкової політики підприємства.

Список використаних джерел

1. Гринчук Ю.С. Податкове планування як складова податкового менеджменту. Інвестиції: практика та досвід. 2011. С. 48-50.
2. Легостаєва О.О., Матвейченко О.І. Впровадження ефективного податкового планування на підприємстві. Теорії мікро- макроекономіки : зб. нак. праць. Київ, 2011. С. 198-204.
3. Меліхова, Т.О. Удосконалення методів аналізу податкового навантаження господарської діяльності підприємств. Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2010. Вип. 17. С. 19-25.